

การแก้ไขภาวะวิกฤติทางด้านภาษาไทย

จันทน์ ทองประเสริฐ

ราชบัณฑิต สำนักวรรณศาสตร์และการเมือง

ราชบัณฑิตยสถาน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤติในด้านต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง ศิลธรรม รวมทั้งภาษาไทยด้วย เนื่องจากการศึกษาภาษาไทยในโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ไม่ได้ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร ครูอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาไทยหาได้ยากมาก ทำให้นักเรียน นิสิตนักศึกษาขาดความสนใจในภาษาไทย จึงจำเป็นที่จะต้องหามาตรการที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อแก้ไขภาวะวิกฤติทางด้านภาษาไทยให้กลับคืนสู่สภาพเดิม.

คำสำคัญ : ภาวะวิกฤติ, ภาษาไทย

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงการแก้ไขภาวะวิกฤติทางด้านภาษาไทยนั้น ควรต้องกำหนดให้ได้ก่อนว่าภาวะวิกฤติทางด้านภาษาไทยคืออะไร เกิดมาตั้งแต่เมื่อใด และอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะวิกฤติทางด้านภาษาไทย. ทั้งนี้เพื่อจะได้แก้ภาวะวิกฤติทางด้านภาษาไทยได้ถูกจุด เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้าทรงแก้ปัญหาเรื่องความทุกข์ พระองค์ก็ทรงค้นหาสมุฏฐานของทุกข์ให้ได้ก่อน (สมุทัย) แล้วก็ทรงพิจารณาว่าการจะแก้ทุกข์จะต้องแก้ที่สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์

(นิโรธ) และทรงหาวิธีที่จะนำไปสู่การดับทุกข์ (มรรค).

ชาติไทยเป็นชาติที่เคยเจริญรุ่งเรืองมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ ปี คือตั้งแต่ก่อนสมัยพระเจ้าเหาแล้ว. คนไทยมีภาษาไทยเป็นของตนเอง ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนตำบลใด ไม่ว่าจะในประเทศหรือนอกประเทศไทย ถ้าเป็นคนไทยแล้ว ก็สามารถสื่อสารกันด้วยภาษาไทยได้ แม้บางทีจะยากเพราะเมื่ออยู่ห่างไกลกัน ขาดการติดต่อกันมาคึกคักกัน ภาษาก็ผิดเพี้ยนกันออกไปทุกที อย่างไรก็ตามแต่จะอยู่คนละประเทศ

เลย แม้อยู่ในประเทศเดียวกัน ต่างภาคต่างจังหวัดกัน บางทีก็พูด-ฟังกันไม่ค่อยเข้าใจ แต่ก็รู้ว่าเขาพูดภาษาไทย.

ต่อมาเมื่อคนไทยมีภาษาเขียนคือ “ลายสือไทย” หรือ “ตัวหนังสือไทย” ใช้ อย่างน้อยก็ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเมื่อ ๗๐๐ ปีเศษมาแล้ว ทำให้เกิดผลงานด้านวรรณกรรมและวรรณคดีขึ้นมากมาย อันแสดงให้เห็นว่าบรรพบุรุษของเรามีภูมิปัญญาอันสูงส่งยิ่ง.

ยิ่งกว่านั้น พ่อขุนรามคำแหงมหาราชยังได้ทรงคิด “วรรณยุกต์” ขึ้นใช้ ทำให้ภาษาไทยของเรามีศัพท์เพิ่มพูนขึ้นอีกมาก เพราะคำที่เขียนด้วยพยัญชนะ สระอย่างเดียวกัน พอใส่วรรณยุกต์ลงไปก็ทำให้เพิ่มศัพท์ซึ่งมีความหมายต่างกัน เช่น เขา เขาเข้า เกา เก่า เก้า เก้า เก้า หรือ ชาว ชาว ซึ่งนับว่าต่างกับภาษาอื่นๆ ที่ไม่มีวรรณยุกต์ใช้ อย่างภาษาอังกฤษว่า How do you do? ไม่ว่าเราจะออกเสียงว่า “ฮาว ดู ยู ดู” หรือ “ฮาว ดู ยู ดู” คำว่า “do” คำเดียว

*บรรยาย ณ หอประชุมจักรวรรดิศรี มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

ไม่ว่าจะออกเสียงเป็น “ดู” “ดู๋” หรือ “ดู๊” ก็มีความหมายอย่างเดียวกัน. แต่ในภาษาไทย ถ้าเขียนว่า “นาย ขาวไปทำขาวเรื่องขาว” จะเห็นว่าคำว่า “ขาว” “ขาว” “ขาว” มีความหมายต่างกันเป็นคนละเรื่องเลย. ยิ่งกว่านั้น พ่อขุนรามคำแหงมหาราชยังทรงประดิษฐ์ “เลขไทย” ขึ้นใช้อีกด้วย และ “เลขไทย” ก็เป็นตัวเลขที่สวยงามมีสุนทรียะมากที่สุด นับว่าเป็นสิ่งที่คนไทยทั้งหลายควรจะภาคภูมิใจ แต่ก็ปรากฏว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมเขียน “เลขไทย”. ตัวเลขไทยนี้ ผู้เขียนภาคภูมิใจที่สุด และใช้เลขไทยในการเขียนภาษาไทยมาหลายสิบปีแล้ว. ทั้งนี้เพราะความภาคภูมิใจที่บรรพบุรุษของเรามีภูมิปัญญาสูงส่งมาก แม้แต่อารยประเทศของโลก เช่น สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ ก็ยังไม่มีตัวเลขของตนใช้.

ต่อมาเมื่อกระทรวงธรรมการ โดยกรมตำรา ได้จัดทำหนังสือ “**ปทานุกรมฉบับกรมตำรา**” ขึ้นใช้ นับว่าเป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะได้รวบรวมคำไทยไว้อย่างเป็นระบบอย่างเป็นทางราชการเป็นครั้งแรก. ต่อมา ราชบัณฑิตยสถานได้รับช่วงงานพจนานุกรมมาจากกระทรวงธรรมการ แล้วก็ได้ชำระใหม่ทั้งหมด และได้ตีพิมพ์ออกมาเป็น “**พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓**” และตีพิมพ์เผยแพร่กว่า ๒๐ ครั้ง เป็นหนังสือกว่า ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม.

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ สมัยที่ ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี และ

อาจารย์ ดร.ภิญโญ สาธร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ท่านได้ขอให้ราชบัณฑิตยสถานปรับปรุงพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๓ ทั้งหมด. ศาสตราจารย์ ดร.เสริม วิจิฉัยกุล นายกราชบัณฑิตยสถาน จึงได้เสนอแต่งตั้ง “**คณะกรรมการปรับปรุงพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๑๓**” ขึ้นมาชุดหนึ่ง โดยมีท่านนายกราชบัณฑิตยสถานเป็นประธาน ทำงานควบคู่ไปกับ “**คณะกรรมการชำระปทานุกรม**” ซึ่งก็ทำงานติดต่อกันมาตั้งแต่ต้น. ผลที่ออกมาก็คือ “**พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕**”.

คณะกรรมการปรับปรุงพจนานุกรมซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักวรรณศิลป์ของราชบัณฑิตยสถาน ก็ได้ช่วยกันทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างรวดเร็วและเรียบร้อย นอกจากจะยอมรับคำบางคำในพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๓ ตามที่คณะกรรมการชำระปทานุกรมได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ก็ยังได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมคำบางคำที่คณะกรรมการชำระปทานุกรมมิได้แก้ไข และเก็บศัพท์กฎหมาย และ “**ภาษิตและคำพังเพย**” ซึ่งเด็ดๆ ในปัจจุบันไม่ทราบแล้ว ลงไว้ในพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๕ ตามคำแนะนำของศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น. คณะกรรมการปรับปรุงพจนานุกรมได้ใช้เวลาถึง ๒ ปี ๑๐ เดือนเศษ ประชุมรวม ๒๘๐ ครั้ง จึงทำให้เกิด “**พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕**” ขึ้นมาได้.

คณะกรรมการชำระปทานุกรมสมัยแรกๆ (ก่อนผู้เขียนจะเข้ารับราชการที่ราชบัณฑิตยสถาน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๗ และในช่วงแรกๆ ที่ผู้เขียนรับราชการอยู่และได้มีส่วนร่วมเป็นกรรมการชำระปทานุกรม) ส่วนหนึ่งเป็นนักปราชญ์ราชบัณฑิตของชาติแล้ว, อีกส่วนหนึ่งก็เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในด้านภาษาไทย ที่สังคมยอมรับนับถือในความรู้ความสามารถของท่าน, บางท่านก็เป็นอาจารย์ของผู้เขียน ได้แก่

๑. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปพงศ์ประพันธ์ (ตั้งแต่วรรณไวทยาการ วรวรรณ)

๒. หลวงเทพคุณานุศิษฏ์ (วีธรรมรัช ป.๙)

๓. พระธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่อุดมศิลป์ ป.๙)

๔. พระวรเวทย์พิสิฐ (วรเวทย์ ศิวะศรียนนท์) อ.ด. กิตติมศักดิ์

๕. พระสารประเสริฐ (ตรี นาคะ-ประทีป ป.๗)

๖. พระยาอนุমানราชชน (ยงเสฐียรโกเศศ อนุมานราชชน) อ.ด. กิตติมศักดิ์

๗. พระยาอุปกิตติศิลปสาร (นิมิกายจนาชีวะ ป.๖).

คณะกรรมการชำระปทานุกรมชุดนี้ เป็นชุดที่กระทรวงธรรมการมีคำสั่งแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๕ ตั้งแต่ยังมีได้มีราชบัณฑิตยสถาน.

ต่อมาเมื่อรัฐบาลได้จัดตั้งราชบัณฑิตยสถานขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๗๖ แล้ว

กระทรวงธรรมการได้ออองานชำระปทานุกรมพร้อมทั้งคณะกรรมการชำระปทานุกรมมาให้ราชบัณฑิตยสถานทำงานสืบต่อไป. กรรมการบางท่านก็ได้ล้มหายตายจากไป มีการแต่งตั้งกรรมการเข้าทดแทนและเพิ่มเติม ได้แก่

๑. พระยาโกษากรวิจารณ์ (บุญศรี ประภาศิริ)
๒. นายฉ่ำ ทองคำวรรณ ป.๓
๓. ม.ร.ว. เทวธิดา ป.มาลากุล
๔. พรหมณ์ ป.ส.ศาสตรี B.A. (Madras)
๕. นายประยูร ธชาลภักดิ์
๖. พระราชธรรมนิเทศ (เพียรราชธรรมนิเทศ)
๗. นายวงศ์ เขาวนกะวี
๘. พระยาวิสุทธากร (แม้น ทรานนท์ (น.บ.ท.))
๙. พระสมบัทธิญาณผล (ม.ล.เลื่อน อิศรางกูร)
๑๐. พระพินิจวรรณการ (แสง สาลิตุล ป.๖)
๑๑. นายเจริญ อินทรเกษตร ป.๙.

คณะกรรมการชำระปทานุกรมได้ประชุมกันครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยมีเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีเสนาบดีกระทรวงธรรมการเป็นประธาน และประชุมครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ รวมประชุม ๑,๒๒๙ ครั้ง เป็นเวลา ๑๗ ปีเศษ จึงได้มีผลออกมาเป็น “**พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๗๓**”.

เมื่อผู้เขียนได้เข้าร่วมประชุมคณะ

กรรมการชำระปทานุกรมในสมัยแรกนั้น ได้มีโอกาสร่วมประชุมกับกรรมการชำระพจนานุกรมชุดแรกที่ยังมีชีวิตอยู่คือ

๑. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
๒. ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชชน
๓. พระธรรมนิเทศทวยหาญ
๔. พระปฏิเวทย์วิจิตรฐ์
๕. อาจารย์เกษม บุญศรี
๖. อาจารย์กำชัย ทองหล่อ
๗. ศาสตราจารย์ ดร.คุณบรรจบ พันธุเมธา
๘. อาจารย์วงศ์ เขาวนกะวี
๙. อาจารย์เจริญ อินทรเกษตร ต่อมาก็มีกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งเข้ามาทดแทนคณะกรรมการบางท่านที่ได้ล่วงลับไปแล้ว ได้แก่
๑. คุณหลวงบุเรศบำรุงการ
๒. อาจารย์ทวี ทวีวรรณะ
๓. ขุนวิจิตรมาตรา
๔. นายสถิตย์ เสมานิล
๕. อาจารย์ทองสืบ สุภะมาร์ค (ป.๙).

ประธานกรรมการชำระปทานุกรมในสมัยแรกๆ ก็คือนายราชบัณฑิตยสถาน แต่ก็มึนายกราชบัณฑิตยสถานบางท่านมิได้เข้าประชุม. นายกราชบัณฑิตยสถานที่ได้ทำหน้าที่เป็นประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรมในสมัยแรกๆ ได้แก่

๑. ศาสตราจารย์ พระยาอนุมานราชชน
๒. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์

๓. อาจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์
๔. ศาสตราจารย์ ดร.เสริม วินิจฉัยกุล.

คณะกรรมการชำระปทานุกรมสมัยแรกนั้นมีสุภาพสตรีเพียงคนเดียวคือ ศาสตราจารย์ ดร.คุณบรรจบ พันธุเมธา เท่านั้น. ในการประชุมคณะกรรมการชำระปทานุกรมแต่ละครั้ง กรรมการจะอภิปรายกันอย่างมีเหตุมีผล มีที่มาที่ไปเป็นข้ออ้างอิงประกอบ. ประธานคณะกรรมการจะนั่งฟังความคิดเห็นของกรรมการแต่ละคนอย่างเจียบๆ เมื่อกรรมการอภิปรายกันยังหาข้อยุติไม่ได้ ประธานกรรมการโดยเฉพะพลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์จะรับสั่งเสนอขออนุญาตที่ประชุม โดยทรงประมวลความคิดเห็นของกรรมการแต่ละคนแล้วทรงสรุปเป็นขออนุญาต. แล้วทรงขอความเห็นต่อที่ประชุมว่า ขออนุญาตที่เสนอนี้ที่ประชุมเห็นชอบไหม หรือจะมีข้อติติงประการใด ถ้าที่ประชุมเห็นด้วยก็เป็นอันยุติ. แต่ถ้าที่ประชุมไม่เห็นด้วย พระองค์ก็จะทรงเสนอขออนุญาตแบบที่ ๒ ซึ่งทรงเตรียมสำรองไว้แล้ว. ถ้าที่ประชุมยังไม่เห็นด้วย พระองค์จะรับสั่งว่า ขอนำไปพิจารณาต่อที่วัง คราวหน้าจะนำมาเสนอใหม่. ส่วนศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชชนนั้นเป็นอีกแบบหนึ่งคือท่านแสดงความคิดเห็นเช่นเดียวกับกรรมการคนอื่นๆ และถ้ายังตกลงกันไม่ได้ ท่านก็จะขอให้ผ่านไปก่อน. แล้วคราวหน้าท่านก็จะนำขออนุญาตใหม่มาเสนอที่ประชุม บางที่ท่านก็เขียนขออนุญาตใส่เศษกระดาษมาให้.

ท่านบอกว่าเวลานี้กบฏนิยามออกนั้นหาสมมุติบันทึกหรือสมมุติไม่ได้ ได้กระดาษอะไรอยู่ใกล้มือก็ต้องรีบเขียนเดี๋ยวจะลืมน. กระดาษบางชิ้น ท่านคงจะฉีกออกจากกริมๆ กระดาษหนังสือพิมพ์นั่นเอง.

การประชุมกรรมการชำระปทานุกรม ในความรู้สึกของผู้เขียนเห็นว่าสนุกมาก. กรรมการแต่ละคนต่างก็มีเหตุผลที่จะมาสนับสนุนหรือหักล้างกัน ผู้เขียนชอบจดคำอภิปรายของกรรมการเหล่านั้นก่อนข้างละเอียดเพื่อเอาไว้เป็นหลักฐานและศึกษาหาความรู้. บางที่ท่านโต้แย้งกันไปโต้แย้งกันมา ก็ยังหาข้อยุติไม่ได้ ต่างก็นิ่งกันไปตามๆ กัน เพราะไม่มีใครยอมใคร ต่างก็ “เขี้ยวลากดิน” ด้วยกันทั้งนั้น. อย่างนี้ประธานมักจะต้องทำหน้าที่พิจารณาแบบประนีประนอม โดยนำความคิดเห็นของกรรมการแต่ละคนมาผสมผสานให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน. นอกจากนั้น กรรมการแต่ละคนมีความรู้ด้านภาษาบาลีและสันสกฤตเป็นอย่างดี. ประธานกรรมการไม่เคยใช้อำนาจหน้าที่ประธานกรรมการเพื่อ “เผด็จการ” ในงานด้านวิชาการเลย. กรรมการแต่ละท่านเมื่อได้เห็นรายชื่อแล้วก็อดที่จะนับถือในคุณวุฒิและประสบการณ์ของท่านเสียมิได้.

ผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรมมากที่สุดก็คืออาจารย์เจริญ อินทรเกษตร ซึ่งทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการมาตั้งแต่ต้นจนถึงราวๆ พ.ศ. ๒๕๐๘. เมื่อผู้เขียนได้เข้าร่วมประชุม คณะ

กรรมการชำระปทานุกรมในฐานะผู้บันทึกรายงานการประชุม จนเมื่อประธานคณะกรรมการและเลขานุการเห็นว่าผู้เขียนมีความเข้าใจในงานชำระปทานุกรมแล้ว จึงได้แต่งตั้งให้ผู้เขียนทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการชำระปทานุกรมแทนอาจารย์เจริญ อินทรเกษตร เพราะในสมัยนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการชำระปทานุกรม มิได้มีหน้าที่เพียงบันทึกรายงานการประชุมเท่านั้น หากก็ทำหน้าที่เป็นกรรมการที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้เช่นเดียวกับกรรมการคนอื่นๆ. เพียงแต่ผู้เขียนมีฐานะเป็นดุษฎีศิษย์ของกรรมการทั้งหลายเท่านั้น เพราะกรรมการบางคนเป็นอาจารย์ผู้เขียน แต่ท่านก็เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่และให้ช่วยทำหน้าที่เขียนบทนิยามด้วย.

เป็นที่น่าเสียดายที่ท่านอาจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ได้ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรมในช่วงระยะเวลาอันสั้น ท่านก็ถึงอนิจกรรมไปเสียก่อน ทั้งๆ ที่ท่านเป็นนักปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของไทย. ประธานคณะกรรมการคนต่อมาคือ ศาสตราจารย์ ดร.เสริม วินิจฉัยกุล แม้ท่านจะเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย และการคลัง แต่ท่านก็สนใจในภาษาบาลีสันสกฤตมาก ท่านมักถามท่านอาจารย์เจริญ อินทรเกษตรเสมอ และท่านศาสตราจารย์ ดร.เสริม วินิจฉัยกุล นี้แหละที่เป็นกำลังสำคัญผลักดันให้พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕

ผ่านออกมาทำประโยชน์ในด้านอักษรศาสตร์ให้แก่วงการศึกษาของชาติไทยมาก. ท่านเป็นประธานที่มีจิตใจกว้างขวาง และให้เกียรติกรรมการทุกคนเป็นอย่างสูงมาก.

ในสมัยที่ผู้เขียนได้เข้าร่วมเป็นกรรมการชำระพจนานุกรมสมัยแรกๆ นั้น ในรายนามกรรมการจะมี “ผู้แทนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” รวมอยู่ด้วย เพราะคงจะถือว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งแรกที่เปิดสอน “คณะอักษรศาสตร์” ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันที่สร้างนักอักษรศาสตร์ให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติมาก. แม้ว่าจะมีชื่อ “ผู้แทนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” เป็นผู้แทนก็จริง แต่โดยภาคปฏิบัติแล้ว ผู้ที่จะมาเป็นผู้แทน คือ หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ เมื่อใครเป็นหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย ก็จะมาเข้าร่วมประชุม เมื่อหัวหน้าภาควิชาภาษาไทยเปลี่ยนคน หัวหน้าภาควิชาภาษาไทยคนใหม่ก็จะมาเป็นผู้แทนสืบต่อกันมาเช่นนี้เป็นเวลานาน. ต่อมานโยบายนี้ก็ปรับเปลี่ยนไปตาม “กฎอนิจจัง” คือ ต่อมาได้แต่งตั้งบุคคลที่เคยมาประชุมในนามของ “ผู้แทนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” เป็นกรรมการตัวจริงไปทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง “ราชบัณฑิตยสถาน” กับ “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ในการชำระปทานุกรมสิ้นสุดลง. ต่อมาก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยเอานามบุคคลลงแทนตำแหน่งหมด เช่น ผู้ที่เป็นนายกราชบัณฑิตยสถานจะต้องเป็นประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรม

โดยตำแหน่ง. เมื่อต้องเอาชื่อผู้ทำหน้าที่เป็นนายกราชบัณฑิตยสถานเป็นประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรมแล้ว ผู้ที่จะมาเป็นนายกราชบัณฑิตยสถานคนต่อมาก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะเป็นประธานกรรมการชำระพจนานุกรมทั้งๆ ที่เป็นผู้ต้องรับผิดชอบงานพจนานุกรมซึ่งเป็นงานหลักของราชบัณฑิตยสถาน, ทำให้นายกราชบัณฑิตยสถานที่ไม่ได้มีชื่อตามระบุไว้ไม่มีโอกาสทราบความเป็นไปของงานชำระพจนานุกรม ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง.

ในสมัยที่ศาสตราจารย์ ดร.บุญ-พฤกษ์ จาฎามระ เป็นนายกราชบัณฑิตยสถาน ท่านเป็นราชบัณฑิตสำนักวิทยาศาสตร์แต่ท่านก็มีความสนใจงานอักษรศาสตร์มาก คำศัพท์ต่างๆ ในพจนานุกรมส่วนมากเป็นศัพท์บาลีและสันสกฤตโดยตรง หรือมีรากศัพท์มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต ซึ่งท่านไม่ค่อยทราบ แต่ท่านก็มักซักถามหาความรู้อยู่เสมอ ทำให้งานชำระพจนานุกรมเป็นไปด้วยดี. แม้สมัยที่ศาสตราจารย์ ดร.ประยูร กาญจนดุล เป็นนายกราชบัณฑิตยสถาน ท่านเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย ถ้าเป็นศัพท์ที่เกี่ยวกับบาลีและสันสกฤต ถ้าท่านไม่ทราบ ท่านก็จะซักถามอยู่เสมอ.

จุดอ่อนของคณะกรรมการชำระพจนานุกรมซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “คณะกรรมการชำระพจนานุกรม” นั่นก็คือ กรรมการส่วนมากไม่มีความรู้เกี่ยวกับภาษาบาลีและสันสกฤตมากนัก. อีกส่วนหนึ่งก็คือข้าราชการใน

ราชบัณฑิตยสถานเอง จึงมักมีความเกรงอกเกรงใจหรือเกรงกลัวประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรม จนไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น แม้กรรมการบางคนจะแสดงความคิดเห็น แต่ก็ไม่จริงจังนัก เมื่อประธานคณะกรรมการเห็นว่าควรจะทำอย่างนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการก็ไม่มีใครกล้าคัดค้าน บางครั้งก็ทำให้ผู้เขียนเองซึ่งเป็นกรรมการชำระพจนานุกรมและกรรมการปรับปรุงพจนานุกรม และกรรมการชำระพจนานุกรมติดต่อกันมากกว่า ๓๕ ปีแล้ว เกิดความเบื่อหน่ายจนบางทีก็ไม่เข้าประชุมอยู่บ่อยๆ.

นายกราชบัณฑิตยสถานต่อจากศาสตราจารย์ ดร.ประยูร กาญจนดุล คือ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ท่านผู้นี้เป็นนักโบราณคดีและมีความรู้เชี่ยวชาญในด้านภาษาถิ่น โดยเฉพาะถิ่นพายัพ แต่ท่านก็ไม่ถนัดในเรื่องภาษาบาลีและสันสกฤต. เพราะฉะนั้นบางครั้งท่านก็ไม่เห็นความสำคัญของการรักษารูปบาลีและสันสกฤตไว้ เช่น คำว่า “ยาเสพยัตติ” หรือ “ยาเสพตติ” ซึ่งในพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๕ ที่พิมพ์ครั้งที่ ๑-๔ ได้เก็บคำว่า “ยาเสพยัตติ” และ “ยาเสพยัตติให้โทษ” ไว้. แต่ที่คำว่า “ยาเสพยัตติ” ในบทนิยามได้บอกว่า “ใช้ว่า ยาเสพตติ ก็มี”. กรรมการส่วนมากก็ไม่ทราบว่าจะทำไม่จึงได้บอกไว้ว่า “ใช้ว่า ยาเสพตติ ก็มี” ก็เข้าใจว่าทั้ง ๒ คำนี้ใช้แทนกันได้. ความจริงคณะกรรมการชำระพจนานุกรมและคณะกรรมการปรับปรุงพจนานุกรมต้องการให้ใช้คำว่า “ยาเสพยัตติ” เพียงอย่างเดียว แต่ที่ได้

ทราบมาว่า “ใช้ว่า ยาเสพตติ ก็มี” เพราะจุดมุ่งหมายของคณะกรรมการชำระพจนานุกรมนั้นต้องการรวบรวมคำในภาษาไทยที่ใช้กันเป็นมาตรฐานแล้วเข้าไว้ในพจนานุกรม. ส่วนคำที่ไม่ใช้แต่ในหนังสือ “พจนานุกรม ฉบับกรมตำรา กระทรวงธรรมการ” ได้เก็บไว้คณะกรรมการชำระพจนานุกรม ก็ตัดออก, เพราะต้องการให้หนังสือพจนานุกรม เป็นเสมอ “สามะโนคำ” ที่มีใช้ในภาษาไทย ถ้าไปเก็บคำที่ไม่มีใช้ ก็จะทำให้ “สามะโนคำ” ผิดพลาดไป.

ในการประชุมสมาชิกวุฒิสภาเมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับยาเสพตติซึ่งมีอยู่หลายฉบับ และได้ผ่านสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว, พอมาถึงวุฒิสภา ผู้เขียนได้ขอแก้ไขคำว่า “ยาเสพตติ” เป็น “ยาเสพยัตติ” โดยให้เหตุผลว่า คำว่า “เสพยัตติ” นั้นพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๕ พิมพ์ครั้งที่ ๖ ใน พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้เก็บไว้เป็นคำวิเศษณ์ เช่น ยาเสพยัตติ สิ่งเสพยัตติ สารเสพยัตติ, ถ้าใช้เป็นคำกริยาให้ใช้ว่า “เสพ” โดยไม่ต้องมีการันต์. สมาชิกวุฒิสภาชุดนั้นซึ่งเป็นชุด “แต่งตั้ง” ชุดสุดท้าย มีผู้ทรงคุณวุฒิมากมาย ก็ได้อภิปรายกันอยู่เกือบชั่วโมง ในที่สุดก็ได้ลงมติกัน มีผู้เห็นว่าควรใช้ “ยาเสพยัตติ” กว่า ๑๐๐ คน มีผู้เห็นว่าควรใช้ “ยาเสพตติ” เพียง ๓๐ คนเศษเท่านั้น. ในที่สุดวุฒิสภาก็ให้แก้ไขเป็น “ยาเสพยัตติ” ทั้งหมด. เมื่อส่งเรื่องนี้กลับสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนไม่เห็นด้วยกับวุฒิสภา จึงต้องตั้งคณะกรรมการ

ร่วมกัน จำนวนเท่าๆ กัน. เมื่อผู้เขียน ได้ชี้แจง ให้คณะกรรมการร่วมกัน ทราบแล้วก็ได้ลงมติกันอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าได้คะแนนเสียงเท่ากัน ที่ ประชุมคณะกรรมการร่วมกันจึงมี มติให้ตั้งข้อสังเกตส่งไปยังสภาผู้แทน ราษฎร. ที่กรรมการฝ่ายสภาผู้แทน ราษฎรเห็นว่าควรใช้ “ยาเสพติด” ก็ ด้วยเหตุผลว่าถ้าจะต้องแก้เป็น “ยา เสพย์ติด” แล้วจะต้องย้อนกลับไปแก้ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับ “ยาเสพติด” ที่ผ่านรัฐสภาไปแล้วอีกหลายฉบับ เกรงว่าจะเป็นเรื่องยุ่งยาก ส่วนที่ผู้ เขียนชี้แจงว่าต้องใช้ “ยาเสพติด” นั้นก็ด้วยเหตุผลทางด้านภาษา. นอกจากนั้นก็มี “ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องระเบียบการใช้ตัวสะกด” ที่ได้ระบุไว้ว่า “บรรดาหนังสือราชการ และการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียน ให้ ใช้สะกดตามระเบียบและพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ เสมอไป” แม้ต่อมาประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรม จะเห็นว่า ควรใช้ “ยาเสพติด” เพียงรูปเดียว แต่เมื่อฉบับปรับปรุงใหม่ ยังมีได้ตี พิมพ์เผยแพร่และยังมีได้มี “ประกาศ สำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องระเบียบ การใช้ตัวสะกด” ฉบับใหม่ ก็จะต้อง ปฏิบัติตาม “ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องระเบียบการใช้ตัวสะกด” ฉบับลงวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖ ต่อไป. เรื่องนี้ราชบัณฑิตยสถานเองก็ทำไม่ถูกต้องได้แจ้งให้ สื่อมวลชนใช้คำว่า “ยาเสพติด” เพียง คำเดียว.

โดยเหตุที่คณะกรรมการชำระ พจนานุกรมชุดปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็น

นักภาษาศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งไม่มี ความรู้ภาษาบาลีและสันสกฤตเพียงพอ ก็มักจะอ้างหลักภาษาศาสตร์ว่า คำนั้นจะต้องอ่านอย่างนั้นอย่างนี้ ผิด กับที่บรรพบุรุษได้เคยกำหนดไว้ ซึ่ง ส่วนใหญ่จะให้อ่านตามหลัก ถ้าใคร จะอ่านตามความนิยมก็ไม่ถือว่าผิด เรื่องอย่างนี้ แม้แต่พลตรี พระเจ้า วรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงศประ- พันธ์ ก็ทรงชี้แจงว่าคำว่า “ปรัชญา” เป็นคำที่พระองค์ทรงนำใช้ก่อน พระองค์ต้องการให้ออกเสียงว่า “ปรัด- ชะ-ยา” เมื่อกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่าควรอ่านว่า “ปรัด-ยา” พระองค์ก็ ไม่ว่าอะไร แต่พระองค์ก็ทรงยืนยัน ต้องการให้อ่านว่า “ปรัด-ชะ-ยา”. แม้คำว่า “อาชญา” ก็เช่นกัน เมื่อที่ ประชุมคณะกรรมการเห็นว่าควรอ่าน ว่า “อาด-ยา” พระองค์ก็ไม่ทรงว่าอะไร คณะกรรมการชำระพจนานุกรมชุด ปัจจุบันเห็นว่าควรอ่านได้ทั้ง ๒ แบบ โดยจะบอกคำอ่านตามหลักไว้ก่อน และอ่านตามความนิยมไว้หลัง. จาก ข้ออ้างว่าควรอ่านตามความนิยมของ ประชาชนส่วนใหญ่นี้เอง ต่อมาคำว่า “สัปดาหฺ” ที่ราชบัณฑิตยสถานได้ กำหนดไว้ว่าให้อ่านว่า “สับ-ดา” ปัจจุบันคณะกรรมการชำระพจนานุกรม ก็บอกว่าอ่านว่า “สับ-ปะ-ดา” ก็ได้ โดยอ้างว่าแม้แต่ผู้หลักผู้ใหญ่ใน บ้านเมืองส่วนมากก็จะออกเสียงว่า “สับ-ปะ-ดา” ทั้งนั้น แสดงให้เห็นว่า แม้กรรมการชำระพจนานุกรมใน ปัจจุบันก็ไม่ค่อยยึดหลักในด้านภาษา มากนัก. ทำให้ผู้เขียนนึกถึงเพื่อนคน หนึ่งซึ่งเคยเล่าให้ผู้เขียนฟังว่า เมื่อ

สมัยเรียน ม.๘ ที่โรงเรียนสวนกุหลาบ วิทยาลัย อาจารย์ภาษาไทยท่านบอก ว่า คำว่า “สัปดาหฺ” ถ้าใครอ่านว่า “สับ-ปะ-ดา” แสดงว่าเป็นคน “สับ-ปะ-ดา” (สับ-ปะ-ดา) เมื่อเพื่อน ข้าพเจ้าถามว่าแล้วทำไมคำว่า “สัปดาหฺ” จึงไม่อ่านว่า “สับ-ดา” เล่า อาจารย์ ก็ตอบไม่ได้. ที่เลวร้ายยิ่งไปกว่านั้นก็คือ คำไทยแท้ว่า “ชะม๊ก-เขม้น” ซึ่ง เดิมท่านให้อ่านว่า “ชะ-ม๊ก-ชะ-เม่น” เดียวนี้ท่านบอกว่าอ่าน “ชะ-หมัก-ชะ- เม่น” ก็ได้ ทั้งนี้เพราะได้ยินคนพูดว่า “ชะ-หมัก-ชะ-เม่น” อยู่เสมอ. คนที่ พูดอย่างนั้นก็คงเป็นเพราะเขาไม่ทราบ ว่าเขียนอย่างไร เขาอาจคิดว่าคง เขียนว่า “ชหมักเขม้น” ถ้าเขียนอย่าง นี้ก็ต้องอ่านว่า “ชะ-หมัก-ชะ-เม่น” แน่นนอน. แต่เมื่อเขียนว่า “ชะม๊ก-เขม้น” จะอ่านว่า “ชะ-หมัก-ชะ-เม่น” ได้ อย่างไร เพราะมิใช่คำที่ถอดมาจาก ภาษาฝรั่ง อย่างเช่น “กะรัต” ก็ออก เสียงว่า “กะ-หฺรัต” ได้.

เรื่องการอ่านตามหลักและตาม ความนิยมนี้ คณะกรรมการชำระ พจนานุกรมท่านพยายามยึดหลักให้ มากที่สุด ที่อ่านตามความนิยมจะให้ มีน้อยที่สุด อย่างเช่นคำว่า “ภรรยา, สรรเสริญ” อ่านตามหลักว่า “พัน-ยา, สัน-เสน” แต่เมื่อประชาชนส่วนใหญ่ ออกเสียงว่า “พัน-ระ-ยา, สัน-ระ- เเสน” ก็อนุโลมให้อ่าน ๒ อย่างได้, แต่คำว่า “ภรรดา, บรรยาย, มรรยาท” ท่านยังให้อ่านตามหลักเพียงอย่าง เดียวว่า “พัน-ดา, บัน-ยาย, มัน-ยาต” แต่ต่อไปกรรมการชำระพจนานุกรม อาจอนุโลมให้อ่าน “พัน-ระ-ดา, บัน-

ระ-ยาย, มั่น-ระ-ยาด” ก็ได้ อย่างแน่นอน. เรื่องนี้ ขณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ เป็นห่วงมาก ท่านเห็นว่าราชบัณฑิตยสถานควรจะเป็นหลักในเรื่องนี้ โดยไม่ควรยอมให้คนส่วนหนึ่งที่มีความรู้ในเรื่องภาษาน้อยซุกงูไปได้ง่ายๆ เพราะถ้าราชบัณฑิตยสถานเป็นหลักให้ไม่ได้แล้ว ใครจะเป็นหลักในด้านภาษาได้เล่า.

เมื่อกล่าวถึงการอ่านตามหลักกับการอ่านตามความนิยมแล้ว ผู้เขียนก็นึกถึงคุณพระธรรมนิเทศทวยหาญ กรรมการชำระปะทานุกรมที่ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมกับท่าน. ท่านเป็นคนที่ตรงมาก ยึดหลักการอย่างเหนียวแน่น เช่น คำว่า “เอกราช” (เอก-กะ-ราด) ท่านจะออกเสียงว่า “เอก-กะ-หฺรอด” เสมอไป โดยให้เหตุผลว่าที่คำว่า “ศักราช” ทำไมออกเสียงว่า “สัก-กะ-หฺรอด” เล่า. คำว่า “เอกราช” ก็มีรูปแบบคล้ายๆ กันคือ “ก” นำ “ราช” ส่วนคำวิสามานยนามนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ที่อ่านตามหลักก็มี อ่านตามความนิยมก็มี เช่น จังหวัดชัยภูมิ อ่าน “ไช-ยะ-พุม” แต่จังหวัดชัยนาท ไม่อ่านว่า “ไช-ยะ-นาท” กรมชลประทาน ออกเสียงว่า “ชน-ละ-ปะระ-ทาน” แต่จังหวัดชลบุรีให้ออกเสียงว่า “ชน-บุ-รี”. เรื่องนี้เป็นปัญหาใหญ่สำหรับครูบาอาจารย์ที่สอนวิชาภาษาไทย ในฐานะที่ผู้เขียนก็เป็นกรรมการ อ.กค. เกี่ยวกับภาษาไทยและพระพุทธศาสนา เมื่ออาจารย์ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดแบบ “ปรนัย” ว่าคำใดอ่านอย่างไร บางทีอาจารย์ก็

เฉลยผิด เพราะไปเอาเอกสาร “อ่านอย่างไรและเขียนอย่างไร” ของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งพิมพ์ครั้งแรกๆ มาใช้ จึงไม่ทันกับเหตุการณ์. ถ้าจะใช้เอกสารชุดนี้มาอ้างอิง ต้องใช้ฉบับที่พิมพ์ล่าสุด เพราะการอ่านอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ มิฉะนั้น จะกลายเป็นว่าอาจารย์เป็นคนล้าสมัย ไม่ทันยุคสมัย กลายเป็นคน “ตกยุค” ไป.

ภาษาไทยจะไม่ยาก เพราะเมื่อเกิดมาเป็นคนไทย ก็พูดภาษาไทยได้ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า เพียงพูดได้นั้นยังไม่พอ จะต้อง “พูดเป็น” คือพูดให้ถูกหลักภาษา ถูกหลักไวยากรณ์ ด้วย.

ขณะนี้ศาสตราจารย์ นายแพทย์ อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ราชบัณฑิตยสถานคนล่าสุด แต่ท่านก็มีได้เป็นประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรม จึงไม่มีโอกาสได้ทราบว่าการประชุมคณะกรรมการชำระพจนานุกรมนั้นเขาทำกันอย่างไร ท่านก็ทราบเท่าที่เจ้าหน้าที่รายงานให้ทราบเท่านั้น. อย่างไรก็ตาม ท่านเป็นคนที่มี “วิสัยทัศน์กว้างไกล” พอเริ่มทำหน้าที่นายกรัฐมนตรี ท่านก็ตั้งคณะที่ปรึกษาด้านภาษาไทยจำนวน ๓๐ คน ประกอบด้วยราชบัณฑิต ภาคีสมาชิก ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เกษียณอายุราชการแล้ว นักหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนต่างๆ, และได้มีการประชุมกัน ๒ ครั้งแล้ว เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน, และขอร้องให้บรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายช่วยกันเผยแพร่การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากบรรดาที่ปรึกษาทุกคนด้วยดี, แสดง

ให้เห็นว่าศาสตราจารย์ นายแพทย์ อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ ท่านได้ทำหน้าที่เป็น “ฝ่ายรุก” บ้างแล้ว ไม่ใช่จะเป็นแต่ “ฝ่ายรับ” เพียงอย่างเดียวดังที่ผ่านมา.

ปัญหาที่ทำให้คนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ใช้ภาษาไทยไม่ถูก พูดภาษาไทยไม่ชัด โดยเฉพาะตัว ร ล คำควบกล้ำ บางคนออกเสียง ร เป็น ล ตัวควบกล้ำก็ออกเสียงไม่ได้. ไม่ต้องดูอื่นไกล บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนมากจะพูด ร เป็น ล ตัวควบกล้ำก็ออกเสียงไม่ได้ เช่น แทนที่จะพูดว่า “เรามีโครงการจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ดีขึ้น” ก็พูดว่า “เรามีโครงการจะต้องปรับปรุงเปี่ยนแปลงแก้ไขให้ดีขึ้น”, หรือ แทนที่จะพูดว่า “ภาคอีสานกำลังขาดแคลน” ก็พูดว่า “ภาคอีสานกำลังขาดแคน” ผู้เขียนก็เคยพูดล้อว่า ถ้าภาคอีสานขาดแคนจริงๆ ก็สั่ง “แคน” มาจากเมืองลาวได้. บางคนก็มักจะอ้างว่าเป็นคนต่างจังหวัด ชาวบ้านเขาพูดไม่มีตัวกล้ำดอก นั้นเป็นชาวบ้าน เมื่อเราจะเป็นผู้แทนของประชาชน จะเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ในบ้านเมืองแล้ว ก็ควรพูดให้ชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียง ร ล และตัวกล้ำให้ถูกต้อง ถ้ายังออกเสียงไม่ได้ ก็ต้องใช้เวลาฝึกหัดออกเสียงให้ถูก.

อีกประการหนึ่งก็คือ ผู้ที่มีความรู้ในระดับปริญญา ซึ่งแม้ไม่เคยไปเรียนเมืองนอกเลย ก็ชอบพูดไทยปนฝรั่งบ้าง พูดฝรั่งปนไทยบ้าง โดยเห็นเป็นของโก้เก๋ แต่พอบอกให้ไปเจรจากับฝรั่งก็ไม่เอา มักจะทำตัวเหมือน

นึกภาษาไทยไม่ทัน นึกออกมาเป็นฝรั่งไปหมด. นี่ก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็ก ๆ มักพูดไทยแกมฝรั่งตามไปด้วย.

การเขียนหนังสือก็เช่นเดียวกัน บางคนเรียนจบระดับปริญญาแล้วให้ร่างหนังสือ อ่านแล้วก็ไม่รู้เรื่อง เขียนภาษาไทยแทบจะไม่เป็นตัว ผู้เขียนมีลูกศิษย์ชาวต่างประเทศที่มาหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยหลายรูป เป็นพระชาวอังกฤษก็มี เป็นชาวรัสเซียก็มี. ท่านเหล่านี้มักจะเขียนภาษาไทยได้ดั่งงามและเป็นระเบียบยิ่งกว่าพระไทยเณรไทยเสียอีก.

ในสมัยที่ผู้เขียนเป็นนักเรียนชั้นประถมและชั้นมัธยม เวลาครูให้ทำเลขก็จะให้เขียนเลขไทยตั้งแต่ ๑ ถึง ๐ แถวหนึ่ง แล้วเขียนเลขอาระบิกอีกแถวหนึ่ง ทำให้เขียนเลขได้สวยงามทั้งเลขไทยและเลขอาระบิก. นอกจากนี้ก็มี “คัดไทย” และ “อ่านออกเสียง” ถ้าอ่านไม่ถูก ครูก็จะแนะนำให้ และเวลาสอบถ้าอ่านผิด ก็จะถูกหักคะแนน ทำให้ทุกคนต้องหัดคัดลายมือ และอ่านออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน.

ปัญหาก็คืออยู่ที่ว่าเราจะแก้ปัญหาภาวะวิกฤติในด้านภาษาไทยกันอย่างไร จึงจะทำให้ภาษาไทยของเรามีคุณภาพดีกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้. ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรจะต้องปรับปรุงแก้ไขในหลายๆ ด้านด้วยกันคือ

๑. จะต้องสร้างจิตสำนึกให้คนไทยทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่มีความรักชาติ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ที่ไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของ

ฝรั่งพวกจักรวรรดินิยม แม้เราจะพูดภาษาฝรั่งไม่ได้หรือถูกไม่ถูกก็ไม่ต้องอาย แต่ถ้าเราพูดภาษาไทยไม่ถูกไม่ชัذنั่นแหละเป็นสิ่งที่เราควรละอายใจที่สุด ที่บรรพบุรุษของเราเป็นคนไทย แต่เราพูดภาษาของบรรพบุรุษไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะครูอาจารย์จะต้องออกเสียงให้ถูกต้อง.

๒. จะต้องนำวิธีการเก่าๆ มาใช้ เช่น ต้องมีการคัดลายมือ อ่านออกเสียง เขียนตามคำบอก และต้องสอน “ไตรยางค์” คือ อักษร ๓ หมู่ อันได้แก่อักษรสูง อักษรกลาง และอักษรต่ำ แต่ละหมู่จะผันได้กี่เสียง เพราะเวลานี้ถ้าคำได้ออกเสียงตรี ก็จะไม่ตรีลงไปดังจะเห็นได้จากรายการสินค้าต่างๆ เช่น ไวที่อป ชันโตพลาสติก หรือแม้แต่คำว่า “สมุดโน้ต” ก็เขียนเป็น “สมุดโน้ต” โดยไม่ทราบว่าคำที่จะมีสิทธิ์ใช้ไม้ตรีได้ต้องเป็นอักษรกลาง ๙ ตัวเท่านั้น.

๓. ในการสอบควรจะสอบทั้ง “อัตนัย” และ “ปรนัย” การสอบแบบ “อัตนัย” จะทำให้เราทราบว่าลูกศิษย์เรามีความรู้ด้านภาษาไทยแค่ไหนเพียงไร และสามารถแสดงความคิดของตนออกมาให้ผู้อื่นทราบได้หรือไม่ โดยพยายามให้นักเรียนหรือนิสิตนักศึกษาได้แสดงความคิดความเห็นของตนออกมาอย่างเต็มที่.

๔. คณะกรรมการชำระพจนานุกรม ควรที่ราชบัณฑิตยสถานจะได้เลือกเฟ้นผู้ที่ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ มาร่วมเป็นกรรมการ ทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ เพื่อเป็นการลด “ช่องว่าง” ระหว่างวัยและความคิด ซึ่ง

บุคคลเหล่านั้นจะต้องเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับ อย่าเลือกเอาเฉพาะบุคคลที่ใกล้ชิดเท่านั้น. ประธานคณะกรรมการฯ จะต้องเป็นคนใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของกรรมการอื่นๆ ด้วย และจะต้องแม่นในกฎเกณฑ์ต่างๆ ข้อสำคัญก็คือจะต้องดำเนินตามหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่บรรพบุรุษทำไว้ดีแล้ว จะแก้ไขเพิ่มเติมบ้างก็เฉพาะในกรณีที่หลักเกณฑ์ที่บรรพบุรุษได้วางไว้ยังมีข้อบกพร่องอยู่เท่านั้น มิฉะนั้นผู้ใช้งานพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จะเกิดความสับสน และมีความเชื่อถือในตัวกรรมการน้อยลง.

ผู้เขียนเห็นว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถาน ควรจะเป็นประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรมโดยตำแหน่ง. ส่วนอดีตนายกราชบัณฑิตยสถานทุกคนควรจะได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการชำระพจนานุกรม เพราะท่านเหล่านี้ได้เคยดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรม ย่อมทราบดีว่าอะไรควรปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น อะไรควรเพิ่มเติมเข้ามา เพื่อให้พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เท่ากับเป็นการลด “ช่องว่าง” ไปในตัว และความจริงผู้ที่ดำรงตำแหน่งนายกราชบัณฑิตยสถาน ควรจะดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการหรือประธานคณะกรรมการบริหารการสารานุกรมไทย คณะกรรมการทำอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย และคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย.

นอกจากนั้น ผู้เขียนเห็นว่า

เลขานุการคณะกรรมการชำระพจนานุกรม ไม่ควรจะเปลี่ยนบ่อยนัก และผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการชำระพจนานุกรม ก็ควรจะมีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกับเลขานุการฯ. ทั้งนี้เพื่อที่จะได้ช่วยกันทำงานได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ ถ้าหากเลขานุการฯ จะต้องพ้นจากตำแหน่งไป ผู้ช่วยเลขานุการก็จะสามารถสืบต่องานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้มีประสิทธิภาพผลอย่างต่อเนื่อง. บางที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเลขานุการและผู้

ช่วยเลขานุการไปพร้อมๆ กัน ทำให้เกิด “ช่องว่าง” ในการทำงาน เพราะ ว่าเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการใหม่จะต้องใช้เวลานานพอสมควรกว่าจะรู้งานและตั้งหลักได้.

Abstract **Solution to the Thai Language Crisis**

Chamnong Tongprasert

Fellow, the Academy of Moral and Political Sciences, the Royal Institute, Thailand

Currently, Thailand is confronting many crises on the economic, political and moral fronts as well as with regard to the Thai language. The latter situation has arisen because, nowadays, there is no thoughtful promotion of the study of the Thai language in academic institutions. There are insufficient teachers and lecturers who have experience in teaching the Thai language. This is one of the reasons why students currently do not show interest in the study of the Thai language. Therefore, suitable measures should be looked for to help solve the crisis in Thai language studies.

Key words : Thai language, crisis